

16-75177478

PISMO LENJINA CENTRALNOM KOMITETU

Drugu Molotovu,

s molbom da se preda na čitanje svim članovima CK do postavljanja na kongresu pitanja o uslovima prijema novih članova u partiju.

Pročitavši rešenje plenuma od 23. III po pitanju o trajanju kandidatskog staža za stupanje u partiju novih članova, ja hoću da osporim to rešenje na kongresu!

No, bojeći se da neću biti istupiti na kongresu molim da se pročita moja sledeća razmišljanja.

Nema sumnje da je naša partija sada po većini svoga sastava nedovoljno proleterska. Ja mislim da to niko ne može osporiti i da obična statistička informacija potvrđuje ovu postavku. Od ratnog vremena fabrički radnici u Rusiji daleko su manje proleterski po svome sastavu nego ranije, jer su za vreme rata u fabrike stupali oni koji su hteli izbeći vojnu službu. To je — notorna činjenica. S druge strane, takode je nesumnjivo da je naša partija sada manje politički vaspitana uopšte i u prošlosti (ako uzmemo niko ogromne većine njenih članova), nego što je to neophodno za stvarno proletersko rukovođstvo u tako teškom momentu, posebno pri ogromnom preovlađivanju seljaštva, koje se brzo budi k samostalnoj klasnoj politici. Dalje, treba uzeti u obzir da je iskušenje ulaska u vladajuću partiju u sadašnje vreme ogromno. Dovoljno je setiti se svih literarnih tvorevina smenovehovača, da bi se ubedili, i kako je daleko od svega proleterskog publika koja je sada očarana političkim uspesima boljševika. Ako nam Zenevska konferencija da novi politički uspeh, to će pritisak na partiju elemenata sitnoburžoaskih i direktno neprijateljskih prema proletarijatu — porasti do ogromnih razmera. Polugodišnji staž za radnike — ni u kom slučaju nije u stanju na zaustavi taj pritisak, jer nije ništa lakše nego vestički naštaovati tako kratki staž, tim više što za veoma mnogo inteligentiske i polinteligentiske elemente ne predstavlja nikakvu teškoću da se zaposle kao radnici. Zbog svega toga ja dolazim do zaključka, koji je u mojim očima potkrepljen još i time da belogardejski potpuno svesno uzimaju u obzir neproleterski sastav naše partije — zaključak da smo dužni značajno povećati rokove kandidatskog staža, i ako se ostavi šest meseci za radnike, to je bezuslovno neophodno odrediti pojma „radnik“ na taj način da bi tom pojmu odgovaralo samo ono ko je na delu po svom životnom položaju morao usvojiti proletersku psihologiju. A to je nemoguće bez mnogogodišnjeg prebivanja u fabričkim bez ikakvih tuđih ciljeva i pod opštim uslovima ekonomskog i socijalnog načina života.

Ako ne zatvaramo oči pred stvarnoću, to se mora priznati, da se u sadašnje vreme proleterska politika partije ne određuje njenim sastavom, već ogromnim, nedeljivim autoritetom tog najjačeg sloja, koji možemo nazvati starom partijskom gardom. Dovoljno je mala unutrašnja borba u tom sloju, i njegov će autoritet biti ako ne uništen, to u svakom slučaju toliko oslabljen, da rešenja neće više zavistiti od njega.

Zato je neophodno: 1. povećati za sve kandidatski staž; 2. u detalje odrediti u čemu treba da se sastoji kandidatski staž; kakvi treba da budu konkretni i prekritički uslovi provera vanja da će se kandidatski staž stvarno prošći, a ne da ostane praka formalnosti; 3. potrebno je stvoriti kvalifikovanu većinu u tim organima koji rešavaju pitanje prijema novih članova u partiju; 4. neophodno je usloviti taj prijem ne samo odlukom gubernijskih komiteta već i kontrolnih komisija; 5. potrebno je izraditi još kakve bilo mere radi toga da bi se olakšalo oslobađanje partije od onih članova, koji uopšte nisu komunisti koji potpuno svesno sprovode proletersku politiku. Ja ne predlažem novu generalnu čistku partije, jer mislim da je to sada praktički neostvarljivo, ali neophodno je naći kakva bilo sredstva fakičke čistke partije, tj. smanjenja njenog sastava, i ako se nad tim razmisli ja sam uveren da se može pronaći niz odgovarajućih mera.

Ako je moguće, ja bih molio članove CK koji pročita ovaj predlog da mi odgovore makar kratkim telegramom na line jedne od sekretarica SNK.

26. III 1922. godine.

LENJIN

Preveo:
Borislav Đurović

PRIMEDEBE:

1. Plenum CK je samo delimično prihvatio Lenjinove predloge.
2. Smenovehovi su bili grupa emigrantskih i ruskih intelektualaca koji su, povodom NEP-a, bili spremni na saradnju sa sovjetskim vlašću. Naziv su dobili po zborniku „Smena vešt“ (Promena pravca), izdatog u Pragu 1921. godine.
3. Dužina kandidatskog staža zavistila je od socijalne pripadnosti.

Aleksej Maksimovič je pričaulji mislio. Za njega je priča bila način da precizira misao. Vraćao se sa sednice izdavačkog preduzeća „Svetska književnost“ i pričao o sporu između svog, nadmenog Akima Volinskog sa spokojno-tužnim Aleksandrom Blokom. Spor se vodio oko novog humanizma, o propadanju starog humanizma.

Gorki je tada govorio o Bloku sa uzdržanim ushićenjem. Znao je njena očekivanja, njeno nepresušno majstorstvo i bezgranične zahteve. Nije voleo njen asketizam.

„Kod Flobera gospoda Bovari — žena nedoučenog lekara, kakvu mislu služi svojom ljubavju. A lepoticca Ana Karenjina i lepji Vronski žive u Italiji, a Tolstoj im i ne dopušta čak ni da se po mesečnici prošetaju po Rimu. Ne da nam; da vidimo kako im je bilo lepo. Starac sa gvozenim naračima sve je to precrtao.“

Aleksaj Maksimovič je, sagnuvši se nisko iznad stola, onako kako se sagnju stari kratkovidji ljudi, pokazivao kako je Lav Nikolajevič Tolstoj precrtao.

Njemu se činilo da Tolstoj skriva ljubav u mržnju. Možda moja misao nije jasna.

All sasvim jasne misli su ponekad uobičajene misli, misli koje su dovršene, a proces mišljenja se, kao što je poznato, uvek nastavlja.

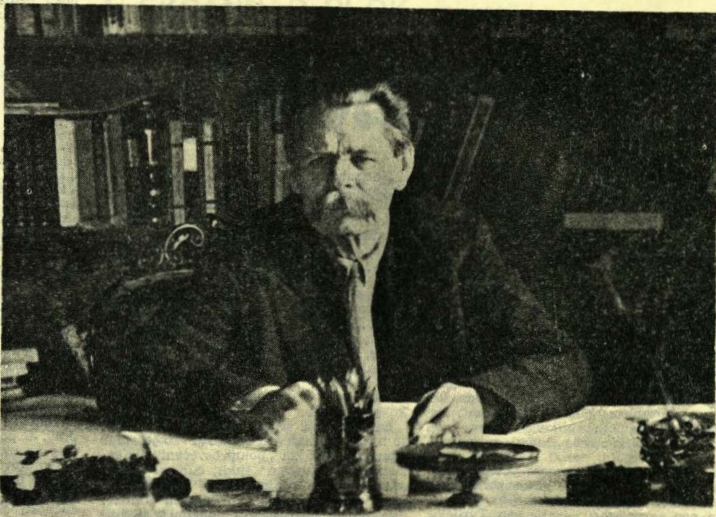
Aleksej Maksimovič se ushićivao Levom Tolstojem, ali je video i to kako Lav Tolstoj sam od sebe skriva svoje ushićenje životom u line religije.

Seljak, bogobojažljivi, onaj koji pominih boga, ide u crkvu, a na Duhovce drži u rukama uvelu grančicu divije trešnje, ne veruje samo u boga.

On voli život, gradi kuću, na lepom mestu, voli svojstu ženu, divi se brzom moćju, čovekovoj snazi i pričta vragolastne priče.

Tolstoj voli Anu Karenjinu, ne žali je samo, u „Jutru jednog ponedeljka“ ushićuje se kođjašem koji putuje dalekim drumovima, zavidi mu. Ushićuje ga i istrajna hrabrost Hadži-Muratova.

Život treba voleti svakog trenutka. Treba, kako je go-

BRANISLAV NUŠIĆ

16-75177735

MAKSIM GORKI

Umro je veliki pesec i veliki čovek, avakam verna; isčezla je jedna od najvećih u najmenjanim ljudima savremenosti, koja je so om, kao verna granina putarica, odelovala granicu između spona i uznesenavava dva doba.

Uvek nije razmazani pesnik parnaskih soneta, koji piopi po dalekim morima i sanja siadoslrasne snove pod senkom čeznjavih cempresa na obalima biosforama, ni pod snomom palmovani lišćem, strasno osazavajući zovajskih oerava; on nije ni kulturom zaseničen degenetik, koji brutinane nagone ovaca u koseno i raskosno odelo poezije; nije ni pesnik uzavrelih osećanja razmazan obujem sunca, koji na vojnikotome aeroplanu oznanome miraljezima uzleta na Parnas. — Gorki je čovek sa dna, on nije iz dubina ljudskih nevolja, ali iz dubina ljudskih duševnih ozaroda, ne svoje već bolove svoga vremena, bolove celoga čovečanstva, iz njih bolova on u duši svojoj izgrudava jednu veliku ljubav prema čoveku i čovečanstvu. U tome i jeste njegova moć i nadmoć nad onima koji ose čaje, opeue iz sebe, nameću očevećanstvo, dok Gorki osećaje celoga čovečanstva zbira u sebe i sebe ih teskazuje kao varaj togu čovečanstva. Moć njegove reči ne leži u snazi poezije, već u snazi jasline, moć njegova duha ne leži u snazi izrazja, već u onoj njegovoj velikoj ljubavi prema čoveku i čovečanstvu.

Ovakva beskrtajna ljubav prema čoveku i čovečanstvu uopšte, mođe se pojaviti kod ovog džinovskog samotika kao dar doproko zna iz uslove misteriozne istorijske prošlosti. Ivezan deokio iz radnog godina, sukotbio se sa lepotama i sanovom savršenosti rano; on je vladovani oćama zagledao u zavor, njegova stvaranja i meoe, a narocito u život čoveka — njegovog dostoga, borca i stradalnika, trujuniora i socijalnog preporoditelja. Iz beskrtajne pletaje svetloskih književnih vesikara teksto je izmrača jasnlji pametuk genialnog samoučivašva, i rekao bun deterninistinski sposobnost, kao što je to kod Maksima Gorkog. Čoveku mora da zadre, i protiv svoje volje u ubedećnja, u fatalistička shvatanja genijalnog pesnika, kroz koje, u odredene istorijske vremena, progovara čitav vek stremljenja i rada. Postavlja se pitanje: da li bi Gorki kroz redovno šikovanje, koje akovrdžava um u norme i mogućnosti, mogao da progovori ovaosli slobodno kao medijum čitave jedne civilizacije? Ili bi, možda, harmonično odnos škole i urođene sposobnosti dao još višji stepen veličine stvaralaštva?

Na gorostasni uzlet svoga duha sa dna do stratosferskih duhovnih visina, Gorki blagodariti knjižicu, koja mu je proširila vidike. Čitajući knjižicu, veit on, u njegovoj je duši nastao osećaji prema čoveku, zbiraču mu se uvažanje prema čovekovom radu i ljubavi prema njegovome nemirnome duhu, i život mu se ispunjavao velikim smislom. Koja li je to knji-

ga iz koje se Gorki učio, koja li je to knjiga koja ispunjava život velikim smislom i odgaja u duši ljubav prema čoveku? Sam Gorki nam odgovara na to pitanje, on za tu knjigu veit: „Neka ona bude i neprijateljska vašim verovanjima, ali ako je napisana pošteno i iz ljubavi prema čovečanstvu, iz želje za opšte dobro — onda je to prekrasna knjiga.“

Teško je pošteno knjiži, napisano iz ljubavi prema čovečanstvu, iz želje za opšte dobro, koja je Gorkom ispunila život velikim smislom — odužio se on svojim delom, najpređijom književnom životu. Takvo pošteno delo napisano iz ljubavi prema čovečanstvu sa željom za opšte dobro, dao je Maksim Gorki svome i budućem dobu.

Postovaoči te poštene knjiže; postovaoči velikog duha Maksima Gorkoga; postovaoči onih velikih istina i velike ljubavi, koju je on propovedao za sve i svetikog; postovaoči napretka čovekoveg, za koji je Gorki zalagao sve svoje napore — oskupio je se danas ovde da odaju poštu, ne prahu uzidanome pre neki dan u zidine Kremlija, već onome velikome duhu njegovome, uzidanome u duše celog čovečanstva.

Meni je, pripadniku Gorkove generacije, uvažana po starosti čast da ovu častotajnu akademiju olvonjavim, što ovim i čimim uz pokliče: Slava Maksimu Gorkom!

(Naša stvarnost, Beograd, 1936. br. 1—2)

viktor šklovski

16-75177991

o gorkom

vorio Blok, pozdraviti uvek „zvekom štitu“.

Pozdraviti utešćem u bici, pomodi novome.

Sam Aleksej Maksimovič bio je vitez bezuslovne pravde nosti.

Vitezoj nisu uvek u pravu: Viteška oprema je teška odeća koja kvaril odelo i sputava pokrete. Ali ja sam video Gorkog u njegovoj pravoj ljubavi, neprestanoj zaljubljenosti u književnost i pravdomost. On je voleo književnost i nije je se mogao zastihi, kao mlad ljubavnika. Bila mu je potrebna indijska, mongolska, kineska, holandska i svaka druga književnost. Život je, međutim, fizički udarao ovoga čoveka koji je žudio za njime. Bio je jako izubijtan; rebra su mu bila polomljena. Ima on priču „Zaključak“; seljak je upregao nevernu ženu uz konja. Gola mlada žena, skoro devojčica, išibana, juri pored rukonice. Seljak, stojeći na kolima, šiba konja i ženi.

Gorki se onda sam tukao sa gomilom, istukli su ga i bacili u jarak. On to nije opisao u priči.

Proživio je, rebra su mu srasla. A bol je ostao.

Prolazimo jednom kroz Aleksandrovski park: sve su leje izgažene osim jedne sa krupnim procvatim zumbulom. Nepokosena travna se bokorala, drveće je šušalo kao da se dođovara da se preseli nekud van grada.

Išao je vojnik ogrnut šinjelem, u nezašnjakom okokama. Pored njega je bila žena. Više se ne sećam kako je bila obučena.

Aleksej Maksimovič je, kao i uvek, bio u dugačkom, ravnom, crnom kaputu; šesir mu je bio takode crn sa pravim obodom.

Vojnik je udario ženu. Ona je vrisnula i potrcala jecajući. Aleksej Maksimovič je takode potrcao preko izgažene teje.

Vojnik ga dočeka sočnom tradicionalnom psokvom i zamahnu.

Gorki se saže tako brzo da se su skutovi teškog kaputa naduvali i, ne ispravljajući se, iz zamaha udari vojnika svojom dugom rukom u vilicu odozdo.

Vojnik pade bez glasa.

Žena kratko vrisnu. Aleksej Maksimovič čučnu nad vojnikom.

Čućao je nad povredjenim protivnikom i gledao ga snišodljivo, iskusno i tužno. Zatim je poučno rekao dotakavši rukom uspe nogu na zemlji:

— I još se tučeš! Zar se tako bijet! Ako hoćeš da se biješ, uzmi bar kapu u zube — tako je lice pokriveno, zubi će ostati fitavli.

Zatim se okrenuo ženi: — Vodite vašeg kavaljera. Samo neka se ne tuče da ga ne bi sustigla neumitna pravda.

Ustao je i pošao pričajući kako su se tukli na ledu i kako se ko tukao; objašnjavao mi je zašto je za takav posao najbolje obuti valjenke.

Bilo mu je potrebno da odmah reaguje, bila mu je potrebna pravda bez odlaganja, želeo je da vidi strasni sud, ali brz i takav gde bi anđeli imali dobro uglacene trube. Čekao je revoluciju kao ljubav koja će sve zaštititi. Ona je došla i mržnju. Gorki još nije znao da i on sam uđe da mrzi.

(iz knjige „Bili jednom...“)